

Catre Uniunea Nationala a Barourilor din Romania

Catre Baroul Bucuresti

Ref. Incalcarea prezumtiei de nevinovatie

STIMATE DOMNULE PRESEDINTE,

STIMATE DOMNULE DECAN,

STIMATI CONFRATI,

Subsemnatii, av. ANDRA GHILENSCHI, av. DIANA SPIRIDONESCU si av. ALEXANDRU MORARESCU, avocati in Baroul Bucuresti, cu deosebit respect va adresam rugamintea sa adoptati o pozitie ferma, *ultima ratio*, in apararea profesiei.

Prezumtia de nevinovatie reprezinta ratiunea si justificarea demersului in aparare pentru justitiabilii care pledeaza nevinovati in fata acuzatiilor aduse. Prin urmare, orice atingere adusa prezumtiei de nevinovatie, inainte ca o hotarare judecatoreasca sa statueze in mod definitiv asupra vinovatiei justitiabilului, este de natura sa afecteze in insasi substanta ei, profesia de avocat.

Am asistat cu ingrijorare, in ultima vreme, la o ofensiva concertata a organelor de cercetare/urmarire penala impotriva respectarii principiului prezumtiei de nevinovatie, a legalitatii si loialitatii procedurilor. **Se contureaza un veritabil “izvor de drept procedural”** constand in divulgarea de date si informatii catre mass-media din cauzele penale aflate in faza de urmarire penala, faza nepublica, depasind cu mult continutul comunicatelor oficiale ale unitatilor de politie si parchet. Astfel, in presa scrisa si audiovizuala, au aparut in nenumarate randuri, fragmente din declaratiile partilor, stenograme, procese

verbale de redare a convorbirilor telefonice, fotografii si inregistrari ambientale, probe administrate in cauze aflate in faza de urmarire penala si descrieri amanuntite ale imprejurarilor in care au avut loc faptele, toate acestea fiind puse la dispozitie reprezentantilor mass-media de catre organele de cercetare/urmarire penala. Acele asa-numite “surse judiciare”, invocate de catre ziaristi sau realizatori de televiziune, reprezinta in realitate acea conducta subterana si evident, nelegala, care are la un capat organul judiciar, iar la celalalt capat mass-media si prin care circula informatii si documente nepublice, cu un dublu scop: acela de a determina o prejudecata publica, cu anihilarea prezumtiei de nevinovatie, in paralel cu acela de a lipsi de consistenta si legitimitate actul de aparare.

Dezinvoltura cu care organele de cercetare/urmarire penala divulga date si informatii, documente, din cauzele care se afla intr-o faza procesuala nepublica, demonstreaza sentimentul de impunitate pe care acestea l-au dezvoltat, in lipsa unei reactii ferme a conducatorilor din politie si parchete.

Potrivit disp. art. 285 alin.(2) C.p.p.: *“Procedura din cursul urmăririi penale este nepublică”*.

Potrivit disp. art. 277 alin. (2) C.p., intitulat “Compromiterea intereselor justiției”: *„Dezvăluirea, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală, înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționare definitivă a cauzei, de către un funcționar public care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.”*

Asa cum bine cunoastem, relatia unitatilor de parchet cu mass-media este reglementata prin Hotararea CSM nr. 197 din 17 septembrie 2019 pentru aprobarea Ghidului de bune practici privind relatia sistemului judiciar cu mass-media, care stipuleaza, printre altele:

*„[...] Art. 25 - in comunicarea cu mass-media in timpul urmăririi penale, **Ministerul Public trebuie să respecte prezumtia de nevinovăție, caracterul***

nepublic al urmăririi penale și dreptul nediscriminatoriu la informare în acord cu dispozițiile art. 62 din Legea nr. 304/2004, republicată.

Art. 26 - Regulile stabilite în prezenta secțiune au drept scop respectarea prezumției de nevinovăție, a caracterului nepublic al urmăririi penale, protecția vieții private și de familie, protecția datelor cu caracter personal ale persoanelor implicate în proceduri judiciare, evitarea perturbării sau periclitării bunei desfășurări a urmăririi penale și punerii în pericol a siguranței victimei, a martorilor sau a membrilor familiilor acestora.

Art. 27 - Dosarele aflate pe rolul parchetelor nu pot fi studiate de reprezentanții mass-media. Accesul jurnaliștilor la informațiile de interes public privind stadiul în care se afla cercetările efectuate în cauză se realizează prin emiterea de comunicate sau prin comunicarea de informații la cerere, în condițiile legii.

Art. 28 -(1) Comunicarea de informații privind stadiul actelor de cercetare reprezentanților mass-media poate fi făcută numai după ce există suspect în cauză. Dacă fapta ce formează obiectul dosandui penal prezintă un grad de pericol social ridicat sau justifică un interes deosebit pentru public pot fi comunicate informații despre începerea urmăririi penale cu privire la faptă și măsurile dispuse în cauza pentru identificarea faptuitorului sau strangerea probelor, cu excepția situației în care prin transmiterea acestor informații s-ar periclita rezultatul anchetei.

(2) Informațiile menționate la alin. (1) se referă la următoarele aspecte: s-a început urmărirea penală; s-a pus în mișcare acțiunea penală; s-a luat măsura rețineri și s-a solicitat instanței competente luarea/prelungirea măsurilor preventive; s-a finalizat urmărirea penală; s-a dispus o soluție de netrimitere în judecată; s-a dispus trimiterea în judecată, fiind întocmit și înaintat rechizitoriul către instanță.

(3) Comunicatele sau comunicările de informații la cerere pot cuprinde și informații cu privire la persoana față de care măsurile au fost dispuse; fapta

reținută; încadrarea juridică a faptei și în esență motivele care au determinat adoptarea soluției sau luarea măsurii respective.

(4) **Numele și prenumele persoanei față de care se desfășoară urmărirea penală față de care au fost dispuse măsuri în cursul urmăririi penale ori față de care s-a dispus trimiterea în judecată pot fi comunicate public numai dacă faptele pentru care este urmărită penal afectează capacitatea de exercitare a funcției publice, în acord cu disp. art. 14 alin.(1) din Legea nr. 544/2001.**

(6) **Comunicarea informațiilor privind existența unui suspect în cauză și a măsurilor dispuse față de acesta poate fi făcută din oficiu sau la cererea reprezentanților mass-media, numai după ce persoanei care a dobândit calitatea de suspect i se aduce la cunoștință această calitate sau, dacă aceasta nu este posibilă, numai după luarea măsurilor necesare pentru aducerea la cunoștință.**

(9) **După sesizarea instanței prin rechizitoriu, în cazul faptelor care prezintă un grad de pericol social ridicat sau justifică un interes deosebit pentru public, parchetele vor da comunicate prin care vor informa opinia publică cu privire la emiterea rechizitoriului și trimiterea în judecată a persoanelor față de care s-au efectuat cercetări. Numele și prenumele persoanelor va fi comunicat numai în condițiile alin. (4).**

Art. 29 - Reprezentanților mass-media nu le pot fi eliberate copii sau extrase din actele sau înscrisurile referitoare la probele din dosarele aflate pe rolul organelor de urmărire penală și nici copii ale înregistrărilor audio/video realizate în cadrul procedurii de identificare și reținere a persoanelor sau executare a mandatului de arestare, de flagrant ori în alte momente procedurale din cursul anchetei penale provenind de la autoritățile judiciare sau stenograme ale interceptărilor efectuate.

În condițiile în care, prin aceste manevre dolosive, aflate uneori în sfera ilicitului penal și evident cu o complicitate interesată a mass-media (pentru sporirea audienței cu corespondenți în încasări), opinia publică este deja convinsă cu privire la vinovăția justitiabilului, judecata propriu-zisă, cea din pretoriu, pare lipsită de sens. Demersurile în apărare, efectuate în aceste condiții, sunt receptate ca fiind caduce transformând profesia de avocat în cea de vânzător de iluzii.

Potrivit disp. art. 4 C.p.p. „Orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre penală definitivă”. De asemenea, potrivit Directivei **(UE) 2016/343 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale:**

„(16) Prezumția de nevinovăție ar fi încălcată în cazul în care declarații publice ale autorităților publice sau decizii judiciare, altele decât cele privind stabilirea vinovăției, se referă la o persoană suspectată sau acuzată ca fiind vinovată, atât timp cât vinovăția persoanei respective nu a fost dovedită conform legii. Aceste declarații și decizii judiciare nu ar trebui să reflecte opinia că persoana respectivă este vinovată. Acest fapt nu ar trebui să aducă atingere actelor de urmărire penală care urmăresc să probeze vinovăția persoanei suspectate sau acuzate, cum ar fi rechizitoriul, și nici deciziilor judiciare în urma cărora produce efecte o hotărâre suspendată, cu condiția respectării dreptului la apărare. De asemenea, acest fapt nu ar trebui să aducă atingere hotărârilor preliminare de natură procedurală, luate de autoritățile judiciare sau de alte autorități competente, care se întemeiază pe suspiciuni sau pe elemente de probă incriminatoare, cum ar fi deciziile de arest preventiv, cu condiția ca aceste hotărâri să nu se refere la persoana suspectată sau acuzată ca fiind vinovată. Înaintea luării unei hotărâri preliminare de natură procedurală, autoritatea competentă ar putea fi nevoită să verifice dacă există suficiente elemente de probă incriminatoare împotriva persoanei suspectate sau acuzate care să

justifice hotărârea respectivă, iar hotărârea poate conține referiri la aceste elemente.

(17) Noțiunea de „declarații publice ale autorităților publice” ar trebui înțeleasă ca fiind orice declarații care se referă la o infracțiune și care emană fie de la o autoritate implicată în procedurile penale legate de infracțiunea respectivă, cum ar fi autoritățile judiciare, poliția și alte autorități de aplicare a legii, fie de la o altă autoritate publică, cum ar fi miniștrii și alți funcționari publici, fără a se aduce atingere dreptului intern în materia imunității.

*(18) Obligația de a nu se referi la persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate nu ar trebui să împiedice autoritățile publice să publice informații privind procedurile penale în cazul în care acest lucru este strict necesar din motive legate de ancheta penală, cum ar fi în cazul în care materialele video sunt făcute publice și publicului i se solicită să ajute la identificarea autorului presupus infracțiunii, sau în interes public, precum în cazul în care, din motive de siguranță, sunt furnizate informații locuitorilor dintr-o anumită zonă cu privire la o presupusă infracțiune împotriva mediului, sau atunci când organele de urmărire penală sau o altă autoritate competentă furnizează informații obiective cu privire la stadiul procedurilor penale în scopul de a preveni tulburarea ordinii publice. Justificarea prin aceste motive ar trebui limitată la situațiile în care este rezonabilă și pertinentă, ținând seama de toate interesele implicate. **În orice caz, modul și contextul în care informațiile sunt difuzate nu ar trebui să creeze impresia că persoana este vinovată înainte de a se fi dovedit vinovăția acesteia conform legii.***

(19) Statele membre ar trebui să ia măsurile adecvate pentru ca autoritățile publice, atunci când comunică informații mass-mediei, să nu se refere la persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate atât timp cât nu s-a dovedit conform legii că sunt vinovate. În acest scop, statele membre ar trebui să informeze autoritățile publice cu privire la importanța respectării prezumției de nevinovăție atunci când furnizează sau dezvăluie informații către

mass-media. Aceasta nu ar trebui să aducă atingere dreptului intern care protejează libertatea presei și a altor mijloace de comunicare în masă.”

Consideram ca ne aflam într-un moment delicat al avocaturii penale din Romania. Interventia organelor profesiei este necesara pentru a readuce echilibrul atat in ceea ce priveste posibilitatea avocatului de a exploata eficient prezumtia de nevinovatie a clientului sau dar si in vederea respectarii dreptului la un proces echitabil, incluzand aici si egalitatea de arme dintre acuzare si aparare.

Noi, avocatii, respectam interdictia de divulgare de informatii din cauzele aflate într-o faza nepublica. In acelasi timp insa, fata de modul de actiune al organelor de cercetare/urmarire penala descris mai sus, resimtim o povara excesiva intrucat, fata de informatiile divulgate de parchet, in mod evident nelegal, nu putem aduce contraargumente intrucat, asa cum am aratat mai sus, urmarirea penala este nepublica.

Stimati confrati, acest *modus operandi* nu mai poate continua. Avocatura penala se afla la rascruce. Alegem calea „justitiei televizate”, a dezbaterii publice a probelor dintr-un dosar aflat in faza nepublica, sau alegem calea respectarii procedurilor, insa nu numai de catre noi ci si de catre organele de cercetare/urmarire penala. Altfel, *de lege ferenda*, dupa articolul 277 C.p., ar trebui introdus art. 277 ind.1, cu urmatorul continut: “Fapta procurorului sau a ofiterului de politie judiciara care divulga mijloace de proba sau inscriuri dintr-o cauza penala aflata într-o procedura nepublica, in scopul incalcarii prezumtiei de nevinovatie, nu se pedepseste.”

Domnului presedinte al UNBR, av. dr. Traian Briciu

Domnului decan al Baroului Bucuresti, av. dr. Ion Dragne

Doamnelor si domnilor colegi avocati din structurile de conducere ale profesiei